

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü 1. Uluslararası Toprak ve Su Forumu
Tematik Oturum 6. Entegre Arazi Kullanımı Planlaması
(9 ARALIK 2024, 13:30-15:00 (Ankara +4) / Çevrimiçi)
-Değişen İklim Koşullarında Gıda Güvenliği için Suyu Göre Sektörel ve Mekânsal
Planlama-

Tayland Kraliyet Hükümeti Tarım ve Kooperatifler Bakanlığı Arazi Geliştirme Genel Müdürü Sayın Thana Dachoptal,

FAO Arazi ve Su Direktörü Sayın Lifeng Li,

Değerli Moderatör Mahmoud Abdelfattah,

Değerli Panelistler,

Çok Kıymetli FAO ve Ülke Temsilcileri,

Hanımefendiler ve Beyefendiler,

Öncelikle Tayland Hükümetine ve Dünyada olduğu gibi ülkemizde de gıda ve tarım alanında bir numaralı çözüm ortağımız olan FAO ailesine nazik davetleri için teşekkürlerimi sunarım. Bu meyanda sizlere Bakanım Sayın İbrahim YUMAKLI beyin selamlarını iletmek isterim. Ne

yazık ki bugün sizlerle fiziki olarak bir araya gelme şansım olmadı. Ancak bir sonraki etkinlikte ve gönül ister ki bunu Türkiye’de gerçekleştirme şansımız olur sizlerle bir araya gelmek bizleri ziyadesiyle mutlu edecektir. Bu itibarla, çevrimiçi de olsa, bu zamanlı ve önemli etkinlikle sizlerle bir arada bulunmaktan duyduğum gururu ifade ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Sayın Genel Müdürler, Temsilciler,

Değerli Katılımcılar;

Bilindiği gibi iklim değişikliği, su kaynaklarının varlığını, kalitesini ve küresel gıda güvenliğini doğrudan etkileyen önemli bir sorundur. Sıcaklıkların artması, yağışların düzensizleşmesi ve kuraklık gibi iklim değişikliği kaynaklı olaylar, tarım başta olmak üzere birçok sektörü etkilemekte, suyun yönetimini güçleştirmekte ve gıda güvenliği açısından tarımsal üretiminde verim kayıplarına yol açmaktadır.

Artan sıcaklıklar, düzensiz yağışlar ve şiddet ile sıklığı git gide artan kuraklıklar mahsulün suya bağlı olarak gelişme dönemini ve hasat zamanını değiştirirken, ürün kalitesini ve rekolteyi, kısaca tarımsal üretimi ciddi anlamda etkilemektedir. Kuraklık, üreticiler için ciddi zorluklar

oluşturmakta, bunun yanı sıra, iklim değişikliği zararlı türlerin ve hastalıkların yayılmasını kolaylaştırarak yine ürün verimliliğinde ve kalitesinde düşüşlere yol açmaktadır.

Oysa daha entegre bir yaklaşımla ekosistem hizmetlerini korurken sürdürülebilir sosyo-ekonomik gelişmeyi sağlamak mümkündür. Bu kapsamda, arazi, su, biyoçeşitlilik ve diğer çevresel kaynakların yönetiminde entegrasyonu geliştirecek uygulamaları kapsayan Sürdürülebilir Arazi Yönetimi ile karbon tutulumunu artırılması ve mahsul veriminde %58'e kadar artış sağlanabilmesi mümkündür.

Diğer taraftan iklim değişikliğinin özellikle tarım sektörü üzerindeki etkilerinin yanı sıra, artan su kıtlığının ekonomik etkileri büyümeye devam etmektedir.

- 2,3 milyar insan, güvenli içme suyuna erişimden ve 3,6 milyar insan ise sanitasyon hizmetlerinden yoksundur ki bu durum sağlık, eğitim ve ekonomik kalkınmayı olumsuz etkilemektedir.
- Her on doğal afetin dokuzu suyla ilgili afetlerdir.

Bu aciliyet karşısında, gereken önlemler halen yetersiz kalmaktadır. Su kaynakları büyük bir baskı altında olup sektördeki acil çevresel yatırımların eksikliği nedeniyle su hizmetleri yetersiz kalmaktadır.

Türkiye'nin de içinde bulunduğu Akdeniz gibi iklim değişikliğine karşı en kırılgan bölgelerde su kaynaklarının azalması su kaynaklarını yönetimini güçleştirmekte, ayrıca tarım için büyük bir sorun teşkil etmektedir.

Ülkemizde iklim değişikliğinin etkilerinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmalara göre;

- Su potansiyelinin yaklaşık % 30 oranında azalacağı öngörülmektedir.

Artan nüfus ve iklim değişikliği etkileriyle su kaynaklarımızda beklenen azalma birlikte değerlendirildiğinde, 2030 yılında su kıtlığı kategorisinde yer almamız muhtemel görülmektedir.

Eğer gerekli tedbirler 2030 yılına kadar alınmazsa, ülke nüfusumuzun neredeyse yarısı ve sulanan tarım arazilerinin yaklaşık %80'i su kıtlığı riskiyle karşı karşıya kalacaktır.

2022 yılında yayımlanan Ulusal Katkı Beyanları Sentez Raporuna göre iklim değişikliğine uyum bileşenlerinin çoğunda (yüzde 87), tatlı su kaynakları öncelikli bir alan olarak tanımlanmış ve su altyapısının ve su kaynakları planlarının, stratejilerinin ve sistemlerinin geliştirilmesi veya inşa edilmesi de dahil olmak üzere su kaynaklarının kullanılabilirliğini, verimliliğini ve kalitesini artırmaya yönelik önlemler sunulmuştur.

Taraflar, havza yönetimini, su kullanımının ve sulamanın verimliliğini gclendirmeyi amaçlamaktadır. Entegre su kaynakları yönetimi, ormanlar, sulak alanlar ve nehirler gibi suyla ilgili ekosistemlerin korunması, restore edilmesi ve su arzının çeşitlendirilmesi ne çıkan tedbirlerdir.

Kıymetli Katılımcılar,

Ülkemizde gıda üretiminin %90'ı da topraktan sağlanmaktadır. Sosyoekonomik gelişmelerin de göz önüne alınmasıyla su ve toprak kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir yönetimi, yanı sıra gıda güvenliğinin ve sürdürülebilir büyümenin sağlanması için suya göre sektörel ve mekânsal planlama yapılması elzendir.

Bu kapsamda, durumu iyileştirmek, kötü gidişatı tersine çevirebilmek için Türkiye, su, toprak, biyolojik çeşitlilik kaynaklarını daha sürdürülebilir ve verimli kullanmayı hedefleyen planlama ve buna bağlı uygulamayı kapsayan entegre bir yönetim yaklaşımını benimsemiştir.

Bu yaklaşım, özellikle su ve toprak kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve dengeli yönetilmesi adına önemli bir adımdır. İklım-akıllı arazi kullanım sistemlerine katkıda bulunan farklı iklim koşullarına göre farklı toprak/arazi yönetimi uygulamaları ve bu doğrultuda uygun uygulama seçeneklerinin belirlenmesi, iklim değişikliğine uyum ve azaltımın artırılması ve dirençli bir ekosistemin kurulması için önemli bir fırsat sunmaktadır.

Zira iklim değişikliği, planlamanın çevresel boyutunu güçlendirmiş ve eylemlerin koordine edilmesi ve farklı politika önceliklerinin bütünleştirilmesi için yeni bir gerekçe haline gelmiştir. Yani iklim değişikliği, mekânsal planlamaların geleneksel su yönetimi örneklemelerinin iklim sorunlarına yanıt verecek şekilde uyarlanmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Bu kapsamda, ülkemizde iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini en aza indirmek amacıyla ve SKA'larla uyumlu olarak, katılımcı ve bütüncül bir yaklaşımla entegre su kaynakları yönetimi yaklaşımı uygulanmaktadır.

Bu kapsamda havza bazlı yönetim hedefi çerçevesinde 'planlama-uygulama-izleme-kontrol' mekanizması odaklı çeşitli yönetmelikler yayımlanmış, mevzuat altyapısı oluşturulmuş ve geliştirilmeye devam edilmektedir.

Öncelikle en temel insan ihtiyacı ve sağlıklı gıda hazırlamanın birincil bileşeni olan güvenli ve temiz suyun, kaynağından musluğa kadar sürdürülebilir ve kesintisiz bir şekilde temin edilmesi için ilk adım olarak kaynağın korunmasına yönelik alınacak tedbirlerin belirlendiği **içme suyu havza koruma planları** hazırlanmaktadır.

Ülkemizin sahip olduğu 25 havza için **Nehir Havzası Yönetim Planları** hazırlanma çalışmaları yürütölmekte ve yürütölmeye devam edilmektedir. Nehir havzaları yönetim planlaması, kalite ve miktar bakımından suyun iyi duruma getirilerek kaynağın kullanılabilirliğini artırırken tarım sektörü dâhil su taleplerini karşılamayı da sağlamaktadır.

Planlamanın daha etkin yapılabilmesi için **Sektörel Su Tahsis Planları** hazırlanıyor. Ekosistem tabanlı bilimsel çalışmalarla desteklenen sektörel su tahsis planları kapsamında kurak, yarı kurak ve normal dönemlerde tarıma, sanayiye, turizme, kamu kullanımına ve en önemlisi çevresel akışa tahsis edilebilecek su miktarlarını belirledik.

Sektörel Su Tahsis Planları ile 'suya göre tarım' politikası çerçevesinde ürün desenlerinin belirlenmesi ve arazi verimliliği, yağış ve sulama imkânları dikkate alınarak üretim planlama sürecinin desteklenmesi sağlanmaktadır. Ayrıca Sektörel Su Tahsis Planlarında havzaya özgü stratejik ürünler belirlenmekte ve bu ürünlerin su ayak izi hesaplanmaktadır. Su ayak izi, bu ürünlerin net gelir değerlerinin karşılaştırılmasına olanak sağlamaktadır.

Ülkemizde **Kuraklık yönetim Planları** hazırlanmıştır. Kuraklık Yönetim Planları kapsamında; kriz yerine risk yönetiminin sağlanması için alınması gereken tedbirleri belirlenmiştir. Bu tedbirlerin uygulanması ile ülkemizde yılda **Aral Gölünün mevcut durumda su hacmine tekabül eden, yaklaşık 12 milyar m³** su tasarrufu sağlanacaktır.

Bunlara ilaveten, kuraklıkta kriz yerine riskin yönetilmesi için "**Kuraklık Tahmini ve Erken Uyarı Sisteminin Kurulması**" çalışmalarına da bu yıl içinde başlanmıştır. Bu sistem ile kuraklık öncesinde tarım, içme suyu, turizm, sanayi gibi su kullanan sektörlere gerekli uyarılar erkenden yapılacak ve riskin yönetilmesiyle kuraklık zararları en aza indirilecektir.

Ülkemizde bir diğer önemli çalışma olarak **Taşkın Yönetim Planları** hazırlanmaktadır. Taşkın Yönetim Planları ile taşkından kaynaklı can ve mal kaybının asgari seviyeye indirilebilmesi maksadıyla; tarım alanlar da dâhil olmak üzere taşkın riski taşıyan alanlar belirlenerek, taşkın tehlike ve risk haritaları hazırlanmakta ve alınması gereken tedbirler ortaya koyulmaktadır. Hazırlanan Taşkın Yönetim Planlarının mekânsal planlar için önemli altlık oluşturmaktadır. Tarım ürünleri, Türkiye Sigortalar Birliği tarafından belirlenmiş olan hassasiyet sınıflarına göre derecelendirilerek potansiyel taşkın alanlarında kalan tarımsal alanlar için beklenen toplam zarar belirlenmekte ve tarımsal taşkın risk haritaları hazırlanmaktadır.

Ayrıca muhtemel taşkın zararlarını asgari seviyeye indirmek için **Taşkın Tahmin ve Erken Uyarı Sisteminin (TATUS)** kurulumu çalışmalarına devam edilmektedir. 2028 yılı sonuna kadar sistem kurulumu çalışmalarının tamamlanması planlanmaktadır.

Bahsi geçen nehir havza yönetim, kuraklık yönetim, taşkın yönetim ve sektörel su tahsis planlarımız olmak üzere tüm havza ölçekli planlarımız birbiri ile entegre planlar olup sektörel ve mekânsal planlarımız için önemli altlıklar oluşturmaktadır.

Ayrıca “yağmur suyu hasadı”, “gri suyun kullanımı” ve “su fiyatlandırması” faaliyetlerinin bölgelere ve çalışma alanlarına göre değişen uygulama maliyetleri ve uygulama detaylarının ortaya çıkarıldığı uyum faaliyetleri de belirlenmiştir.

Diğer taraftan kullanılmış suların yeniden kullanılması üzerine çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda özellikle kurumakta olan gller ve su kısıtı olan bölgelerde kullanılmış suların yeniden kullanılmasıyla tarımsal üretim arttırılması, suyun tekrar kullanılmasıyla yeraltı sularına olan baskının azaltılması yönünde hedefler belirlenerek n fizibilite raporları hazırlanmıştır.

Bu örnekten yola çıkararak tatlı su kaynaklarımızı hasat etmek ve kullanılmış suyu yeniden kullanmak için harekete geçmeli ve sürekli artan küresel nüfusa gıda sağlamak için suyu daha verimli kullanacak yolları tercih etmeliyiz.

Bu bağlamda değişen iklime uyum sağlanması, su kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir yönetiminin sağlanması maksadıyla 31 Ocak 2023 tarihinde, “**Suda Sıfır Kayıp**” ilkesiyle, Sayın Cumhurbaşkanımızın eşi Emine Erdoğan Hanımefendi’nin himayelerinde “Su Verimliliği Seferberliği” başlatılmıştır.

Bu Seferberlik, üretim, gıda güvenliği, kalkınma ve sosyal refah için hayati önem taşıyan su kaynaklarımızın sürdürülebilir yönetimini garanti altına almak için koruma ve kullanma arasında bir denge sağlarken suyun verimli ve sürdürülebilir kullanımına odaklanmaktadır.

Bu Seferberlik kapsamında, 2023-2033 yıllarını kapsayan 10 yıllık “Su Verimliliği Stratejisi Belgesi ve Eylem Planı” ile su verimliliği için ulusal vizyon ve hedefler belirlenmiştir. Eylem planında, kent, tarım, sanayi ve bireysel kullanımda su verimliliğini destekleyecek 9 ulusal hedef ve 114 öncelikli eylem belirlenmiştir Bununla beraber hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik uygulamalarını içeren 162 adet sektörel su verimliliği rehberi de yayımlanmıştır.

Bu eylemlerle, 2030 yılına kadar

- İçme suyu sistemlerindeki su kayıplarının %32'den %25 seviyesine indirilmesini
- Tarımsal sulama randımanının %51'den %60 seviyesine yükseltilmesini
- Endüstriyel üretimde %30 su kazanımını
- Kişi başı su kullanımının günlük 150 litreden 120 litreye indirilmesini

hedefliyoruz.

Bu kapsamda, son olarak, COP29 marjında Sayın Cumhurbaşkanımız gerçekleştirmiş oldukları ülke beyanı marifetiyle BM nezdinde bütün ülkelere su verimliliği seferberliğine katılma çağrısında bulunmuşlardır.

Değerli Katılımcılar,

Bazı değişiklikler acildir çünkü mevcut eğilimler, maliyetleri artıracak ve finansal riskler yaratacak su sorunlarına ve kilitlenmelere yol açmaktadır.

Bu düşünceden hareketle, su merkezli bir tarımsal planlama modeline geçtik. Başta sanayi, turizm ve tarım olmak üzere tüm sektörlerin planlamasında suyun miktar ve kalitesinin dikkate alınması ve buna göre yapılandırılması esastır.

Ayrıca, yerleşim yerleri, organize sanayi bölgeleri, turizm yatırımları ve tarımsal işletmelerin yer seçiminde kuraklık riskinin yanı sıra taşkın riskinin de dikkate alınması gerekmektedir. Bu yaklaşım, mekânsal planlamanın hem etkin hem de sürdürülebilir olmasını sağlar. Bu anlayıştan hareketle, tüm planlama çalışmalarına temel teşkil etmek üzere 25 havza için taşkın tehlike ve risk haritaları geliştirdik.

Hepimizin bildiğimiz gibi mekânsal planlama, hem su kıtlığının hem de su fazlasının yönetilmesinde hayati bir araçtır ve can ve mal kayıplarının önlenmesinde kritik bir rol oynar.

Su kaynaklarımızı ulusal ve küresel bilinçle korumak ve yönetmek zorundayız. Bu kapsamda, iklim değişikliği gerçekliği altında hem sektörel hem de mekânsal planlamamızda su kaynaklarını esas alan daha entegre ve sürdürülebilir bir yapıya geçmek durumundayız. Bu hedefi gerçekleştirmenin üst düzey koordinasyon ve iş birliği ile mümkün olduğunun farkındayız.

Sözlerime son vermeden önce, iklim değişikliğinin etkisi altındaki toprak ve su kaynaklarının sürdürülebilir ve entegre yönetiminde işbirliğini güçlendirmek için ortak bir temel ve karşılıklı anlayış geliştirmek üzere FAO üyesi ülkelerle bilgi ve deneyimlerimizi paylaşmaya her zaman açık olduğumuzu vurgulamak isterim.

İlginiz için teşekkür ederim.